

Saudade
Na kole av kajaku
kolem sveta

Matěj Balga

Saudade – Na kole a v kajaku kolem světa

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

The logo for C P R E S S features a red circle with a white 'C' inside, followed by the letters 'P R E S S' in a bold, black, sans-serif font. A red horizontal line is positioned below the letters.

Matěj Balga

Saudade – Na kole a v kajaku kolem světa – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

The logo for Albatros Media consists of a solid black triangle pointing to the right.
ALBATROS MEDIA a.s.

Saudade
Na kole a v kajaku
kolem světa

Matěj Balga

 PRESS

Brno, 2018

Saudade – Na kole a v kajaku kolem světa
Matěj Balga

Obálka: Matěj Pospíšil

Ilustrace na obálce: Matěj Pospíšil

Předloha ilustrace: Petr Kozlík

Odpovědná redaktorka: Jarmila Frejtichová

Jazyková korektura: Alena Breuerová

Technická redaktorka: Barbora Pokorná

Sazbu zhotovilo Grafické a DTP studio Albatros Media

© Matěj Balga, 2018

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN tištěné verze 978-80-2642-086-6

ISBN e-knihy 978-80-2642-194-8 (1. zveřejnění, 2018)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou
doporučenou spotřebitelskou cenu.

Vydalo nakladatelství CPress v Brně roku 2018

ve společnosti Albatros Media a. s.

se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4.

Číslo publikace 34 381

© Albatros Media a. s., 2018.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být
kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či
jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA

saudade [sao'da:də] *f.*

Lehce melancholický pocit neúplnosti spojený se strádáním v důsledku nepřítomnosti někoho nebo něčeho, opuštění míst nebo věcí nebo absence nějakých dříve prožitých zážitků či potěšení. Také nostalgická touha být znovu nablízku někoho či něčeho, co je vzdálené nebo bylo ztraceno; „láska, která zůstává“.

Obsah

Prolog	7
--------------	---

Kniha první: Amnézie

Manifest	12
Všechny cesty vedou do Říma	14
Dlouhé noci na Balkáně	23
Sbohem Evropo	32
100 dní a 100 nocí	50
10:25, Transasya Ekspres	58
Chajjámův dům	65
Persie en deux	71
Opium pouště	81
O závod s Turkmenbašim	98
Ferganské delirium	108
K nebeské bráně Irkeštamů	116
Fénix ze singťangského prachu	125
Vzývání Camuse	132

Kniha druhá: Euforie

Volání divočiny	146
Magický autobus	154
Nostalgie měst	164
Výkladový slovník schizofrenie	183
Poslední dogma	197
Karibské voodoo	208
Osm kulek v San José	216
Ztroskotání na Komáříím ostrově	224
S domorodci kmene Guna	236

Kniha třetí: Extáze

Ždímání suché houby	252
90+2	258
Sex, drogy a reggeaton	263
Po stopách de Orellany	268
Magický realismus	283
Guaro místo oběda	295
Neslušné návrhy	302
Sladká chuť civilizace	312
Pralesní chatrč	328
Sodoma, Gomora	347
Saharou k severu	358
Mono no aware	369

Prolog

„Aby ses znovu narodil,“ zpíval Džibril Fariša, zatímco se řítil dolů z nebe, „musíš nejdřív umřít.“ – Salman Rushdie, Satanské verše

San Francisco, Kalifornie / listopad 2015

1

VE VYDÝCHANÉM VZDUCHU, NA CHLOREM PÁCHNOUCÍCH PROSTĚRADLECH bezdomovecké noclehárny na Páté ulici snad každému probleskne hlavou to samé: „Jak jsem se tady, sakra, octnul?“

Nemůžu spát. Černý transvestita z lůžka nade mnou deliricky drmolí ze spaní, jako by odříkával(a) modlitbu nějakého temného vůdů, a když konečně na chvilku ztichne, slyším, jak se mi v břicho nervózně kroučí střeva. Namáhavě se zvednu z postele a spěchám mezi palandama na hajzl. Na toaletním papíru je jenom krev.

Rád bych odsud zmizel, ale kolo mám v servisu v zástavě, než někde seženu sto padesát dolarů na opravu. A potom? Musím přece co nejdřív do Mexika. Noci se prodlužují a i do kalifornských večerů se vkrádá přízrak studeného, strakatého podzimu, co za mlhavých rán vytahuje ze země svými prokřehlými vlhkými rukama houby skryté pod tlejícím listím vzpomínek na právě skončené léto.

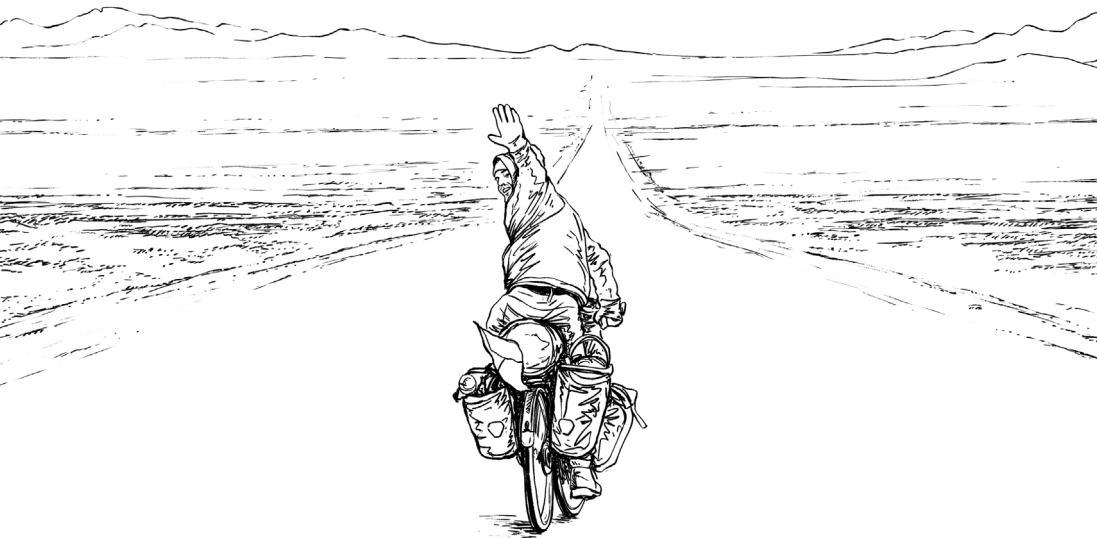
2

CHTĚL JSEM JET TAM, kde se čas měří krákoráním havranů, kde pustina nařiká hlasem osamělých cest a kde zvony kostelů cloumají nedělním ránem. Chtěl jsem jet až tam, kde stojí města postavená z legend a kde holohlaví mniši pijí čaj ve vysokohorském zenovém prázdnu. Chtěl jsem jet na východ, dokud se nerozední. Jenže teď jsem místo toho na místě, kde Slunce zapadá a sny tu padají přes okraj civilizace do výlevky v Pacifickém oceánu.

3

MĚL JSEM TOUHLE DOBOU BÝT ÚPLNĚ JINDE. Měl ze mě být inženýr. Zrovna touhle dobou bych promoval, kdybych se před rokem nevydal na cestu. Jenže když jsem v únoru dva tisíce čtrnáct onemocněl Crohnovou chorobou a holka, o které jsem byl skálopevně přesvědčený, že si ji jednoho dne vezmu, odletěla na konci léta do Jižní Koreje, neviděl jsem jinou možnost. Sepsal jsem svůj cestovní Manifest a jako bláznivý slepec, zoufale hledající svou ztracenou múzu v šedivé přízi vzpomínek, jsem se vrhl po hlavě do moře Východní noci. Plaval jsem za Ní, plaval jsem za Kasiopeou, plaval jsem, dokud nezmizela pevnina, a pak ještě dál. Proud, který mě nesly na východ, byly stejně příliš silné na to, abych se vůbec kdy vrátil.

Knihá první: Amnézie

Manifest

4

DOVOLÍM SI PARAFRÁZOVAT HAMLETA a říct, že můj vesmír, vymknutý ze všech svých kloubů, právě šílí. Ale už asi ani ne ve špatném slova smyslu – spíš jen tak, že je přede mnou něco obrovského a já vycházím z Platónovy abstraktní jeskyně stínů, mžourám do oslepujícího světla, a ačkoliv nic nevidím, vím, že to bude velké.

Moje letošní klopýtání přes kameny mě totiž nakonec přece jen shodilo do peřejí, odneslo všechny jistoty, co jsem s sebou tahal na zádech, a já se poněkud odlehčený (ale živý!) klepu na druhé straně řeky, kde, jak jsem už říkal, vyrážím vstříc novým horizontům.

Bez dalších náznaků a metafor to v mém případě znamená, že za mnou na zdi, která mi bude říkat pane už jen posledních pět dní, visí obrovská mapa s tunou poznámek. Poličky už jsou prázdné, až na jednu, prohýbající se pod tíhou knížek o dalekých zemích. Na nepovlečené posteli je rozevřený spacák.

Slečna K. byla to poslední, co moji nebohou neklidnou duši nechávalo oscilovat mezi dvěma protipóly mého bytí, ale teď je pryč a divoká část

mého já se zadrnčením po léta napínaného luku vystřelila moji hlavu zpátky na cestu. Proto jsem přerušil studium, vypověděl paušál, odhlásil se ze sociálního a zdravotního pojištění a všechno oblečení, které nebudu potřebovat nebo které jsem na sobě víc jak dva měsíce neměl, jsem věnoval Dobré vůli. Vymazal jsem se ze systému!

Koupil jsem si nové kolo (samozřejmě z bazaru) a jedu hledat romantiku – a především sebe sama – na Hedvábnou stezku. Není to ani tak cesta do Číny, a už vůbec ne za památkami, je to filosofická cesta do nitra mojí duše, poustevnická svatá pouť, na jejímž konci snad bude člověk, jakým jsem si vždycky přál být. A navzdory všemu, co jí předcházelo, je to ta cesta, o jaké jsem přece vždycky snil.

Všechny cesty vedou do Říma

„Jsme jako olivy. Teprve když jsme drceni, vydáváme ze sebe to nejlepší.“ – Bohumil Hrabal

Hodonín / 18. říjen 2014

5

STOJÍM MEZI HOLUBY na ospalém hodonínském nádraží s groteskně přerostlým kolem. Ve skle dveří vidím cizího člověka s vyholenou hlavou, uvnitř které se skrývám Já – ten malý kousek, co ze mě zbyl, ten malý doutnající plamínek mojí temné etapy, který doufá, že za rohem najde východ z Minotaurova labyrintu. Spal jsem jenom dvě hodiny, ani jsem se nenasnídal, zmateně jsem zabalil tašku s oblečením a s hlavou, ve které chrastily střepy včerejšího večera, jsem poprvé šlápl do pedálů, vstříc Slunci, které už bylo vysoko na obloze a lákalo mě na zářivý, bílý Jih.

Vůbec se to nepodobá mým předchozím cestám, netěším se tak, jako jsem se vždycky těšival, nevidím se ještě v dalekých krajinách, snad se mi možná ani nechce, když si představím všechen ten diskomfort, který mě na cestě čeká, ale vím, že musím pryč. Moje vnitřnosti se celý poslední měsíc neklidně převalovaly, srdce mi zběsile tlouklo a celý jsem uvnitř pěníl – bylo jasné, že do svého současného světa dál nepatřím, byl jsem jako ukotvená loď, jejíž motory už dávno jedou na plné obrátky, a s lany napjatými

k prasknutí jsem se hrnul do nových dálek, do prázdnoty, kde budu konečně moct psát a o všem přemýšlet.

Když se tahle loď konečně utrhla, někdy po deváté ráno osmnáctého října, nestihla ani zatroubit. Jedu rychle, skoro třicet kilometrů v hodině, a až daleko za Hodonínem si uvědomím, že jsem se v tom všem vzruchu ani pořádně s nikým nerozloučil. Možná bude trvat ještě dlouhou dobu, než se do téhle díry vrátím, a možná už některé z těch, kteří se mnou stáli onoho ospalého sobotního rána na nádraží, nikdy neuvidím. Je mi z toho smutno. Zlobím se na sebe, že jedině, na co jsem myslel, bylo už konečně vyrazit, zlobím se, že jsem neřekl všechno, co mělo být řečeno, mám na sebe i kus prozaické zlosti za to, že jsem ignoroval dnešní snídani – skoro nevěřím, že z tohoto chaosu kolem a v mojí hlavě může vzejít tak dlouhá cesta, jakou jsem si naplánoval...

6

KDYŽ JSEM ODJEL Z BRATISLAVY, kde jsem ještě spal v komfortu s teplou vodou, jídlem a internetem u sestry mé macechy, cítil jsem se jako dítě, kterému rodiče náhle oddělali z kola boční pomocná kolečka, a nesměle jsem vrávorav vstříc rakouské hranici. A stejně jako to dítě jsem ještě necítil nadšení z toho, že jedu – byl jsem spíš vystrašený, že můžu kdykoliv spadnout, a s vykulenýma očima jsem přemítal, co nadcházející rok (bez koleček) přinese.

Moje první noc „v divočině“ ke mně naštěstí byla shovívavá. Na spaní jsem si vybral úžasné místo v ptáčích rezervaci na břehu Neziderského jezera: silueta mého nového stanu se rýsuje ve večerních červánkách nad jezerem, z boku mě chrání potok a z druhé strany zeď z rákosí. Blaženě si s rukama za hlavou lehám do svého nového domova, nad hlavou křižují oblohu mezi Vídní a Bratislavou letadla plná uspěchaných lidí, ale já si jen tak ležím, v úplně jiném vesmíru, potok tlumeně zurčí a ukolébává mě ke spánku, všude kolem skřehotají ptáci a někde v dálce mizí zvuk posledního neúnavného traktoru...

TÍM MOJE IDYLA SKONČILA. V osm večer klepe na stan Podzim svými miliony deštivých prstů a testuje tak moje odhodlání. Přichází první studená noc a po ní ubřečené ráno. Ve vlhku a zimě se v pološeru dostávám do Maďarska. Stmívá se rychle a moje vlhké, studené nohy mi přivolávají ten nepříjemný pocit neukotvenosti, pocit člověka bez domova, který by si tak moc přál kousek teplého suchého místa na spaní, ale žádné takové nemá.

V sedm večer už je venku tma jako v pytli, a tak narychlo uléhám do rozbahněného pole u vesnice Felsőnyirvánimajor. Zlověstné ticho v opuštěném poli pak narušuje hluboké chrochtání – pro klid duše vytahuju svoji nikaragujskou mačetu; docela si přeju déšť, který by mi svým uklidňujícím klepotáním přinesl vytoužený spánek. Zapomínám, že síla myšlenky dokáže posouvat kontinenty: před devátou večer se vyděšeně budím někde uprostřed Niagarských vodopádů – na stan zvenku chrstají proudy a provazy vody a vítr se snaží roztrhat ten kousek textilie, co mě před venkovním infernem chrání. Pod sebou cítím, jak se pole mění v močál a stan klesá do sílicí vrstvy bahna. S vytřeštěnýma očima a zkamenělým tělem trnu, jestli moje úzkostlivě příkolíkováná bublina tuhle zkoušku dospělosti vzdá. Vyčerpáním usínám kolem druhé ráno, ale ve čtyři mě budí nová strofa té osudové symfonie hromů a blesků, které štípají inkoustově temnou oblohu nad Panonií jako rozlícený dřevorubec.

Svítání se courá ruku v ruce se slimáky, hledajícími v temnotě můj stan, a není tím vysvobozením, které jsem si přál. Stan plave deset čísel ve vodě, půlka řídítek od kola je zaražená v bahně, pořád silně prší a obloha smutně konstatuje, že to s ní dnes už lepší nebude. Tři metry za mým tábořištěm se vytvořilo obrovské jezero a z druhé strany mě jeho odtok odřízl od cesty, po které jsem přišel. V lepivém, jílovitém bahně tlačím vzpouzející se kolo asi kilometr, než najdu vhodné místo na brod (jak si alespoň myslím), ale po prvním kroku mi noha mizí do půli lýtky pod hladinou. Mýtus nepromokavých bot je samozřejmě ten tam a moje další kroky doprovází

poraženecké čvachtání. Než se vrátím na cestu, ze které jsem večer sjel, už necítím nohy.

Den je melancholický a ponurý, omšelé vesnice v kraji Örség nedbají pracovní středy a nabízejí mi jen vyprázdněné ulice; skřehotání mokrého řetězu doprovází utáplé kokrhání vyhublých kohoutů v předzahrádkách zašedlých domků. Hektary a hektary polí zmizely po včerejší noci pod kalnou hladinou dešťové vody a jen vycpaní strašáci ze svých pustých ostrovů sledují zoufalýma namalovanýma očima moji snahu projet zaplavenými silnicemi do Slovinska.

8

NOCI A HLAVNĚ RÁNA JSOU UŽ V HORÁCH MRAZIVÉ. Displej teploměru přiřadil mé poslední noci ve Slovinsku nezáviděníhodné dva stupně pod nulou. Ačkoliv nepršelo, stan je celý mokrý: na stěnách přes noc kondenzovala pára z mého dechu, který se marně snažil přeměnit prostor pod plachetkou na útulné místo k přenocování. Abych se mohl aspoň převléct, rozpaluju vařič, nedbaje všudypřítomných nášivek s přeškrtnutým plamínkem, jelikož zima vládne mocnějším imperativem než požární bezpečnost. Když se odhodlám všechno zabalit a vykouknu ze své kapsle do skutečného světa, zjišťuju, že zmizel ve chřtánu hladové, husté mlhy. Stoupám pak osm set výškových metrů k průsmyku u městečka Col beztvarym světem, po silnici, která pět metrů přede mnou i za mnou přestává existovat. Není nic, jen já, moje kolo, pár stromů a občasné vzteklé štěkání odněkud za bílou oponou.

Přemýšlím, kde bude dnes večer Ona. Třeba jsem už velice blízko, třeba se z té mléčné kaše vynoří Její napřažená ruka, třeba v lesní ozvěně zašumí Její hlas – na těch několika metrech čtevrečních, které jsou nyní celým světem, je přece možné úplně všechno; stačí jen počkat, co se objeví za dalším stromem...

IX

OBJEVILA SE ITÁLIE. Slunečná, nafintěná Itálie, do které jsem se tolik těšil! Vklouzl jsem do ní okouzlujícím sešupem z vesničky Podkraj a skrz bránu v Gorizii jsem vjel do země Fiatů, Sofie Loren, fotbalu a červeného vína. V rovinaté nížině jsem pod pevně přibitým Sluncem sledoval přímku silnice do kraje Veneto a jen mlhavý opar hrdých hor na severu mi taktně připomínal, jak lehce jsem se zbavil Alp, zapřísáhlého tajnůstkáře, odvěké bariéry, která před námi severany skrývá krásy Jihu.

X

DALŠÍ TÝDEN jsem protlačil kolo Benátkami a strávil víkend ve Florencii. Do Říma jsou to teď už jen dva dny cesty. Ráno dvakrát balím a pak zase vytahuju spacák, podle toho, jak moc zrovna prší, ale potom už chvíli neslyším kapky a jdu do akce: prosím nebesa alespoň o deset minut času na sklizení stanu; skoro se mi to povede – kolíky mám téměř sbalené a šňůry smotané, brašny venku u kola, stačí jen složit tyčky, ale pak začne foukat posměšný, otravný vítr. Když potom zesílí, už to není legrace, ze stanu se stává plachta a ze mě chatrný stěžeň, stan letí pět metrů, než ho chytím, a ztrácím při tom poslední nesbalený kolík, tropiko se v zápalu boje se živly obrací naruby a to už ho kropí nový déšť. Další voda crčí z nedalekých keřů, otrásajících se v silném větru, a já hořce lituju, že jsem nezůstal v teplém spacáku; všechno je ale mokré, a tak musím jet. Dešťové kapky, opilé svou vlastní velikostí, mě po cestě z kopce dolů na státní silnici číslo dva bodají do očí a do tváře, zvlhlé brzdové špalky se i přes vlhko a zimu odmítají přitulit k ráfku, a tak přestože držím páčky naplno, zrychlují v kluzkých serpentínách až k šedesátce.

Odhodlaně jedu dál (kdybych se zastavil, asi bych zmrzl) a hrdinně moknu na cestě vstříc představě, že přijedu někam do tepla. Snad že přes

Ďáblovu planinu, která už je jen dvacet kilometrů daleko, dorazím k moři a všechno bude oukej. Jenže kvůli spadlému mostu musím z hlavní silnice odbočit znovu do naježených kopců, směrem na Radicofani, což znamená zbytečných třináct kilometrů, navíc přes největší kopec široko daleko. Jedu krokem, fouká silný vítr, který mě tlačí do protisměru. Takže jedu rovně s řídky vytočenými doprava, okolojedoucí nákladáky mě důkladně sprchují vodou z kaluží na krajnici, kapky mě bíjejí přes obličej, všechno už mám mokré, zplihle to na mě visí a mám hrůzu ze zimy, která se na mě vrhne, jakmile zastavím.

Na hřebeni kopce mě dohání oko bouřky, které kolem mě dosud jen kroužilo jako sup, čekající na moment, kdy to vzdám. Déšť je tak silný, že vidím sotva na několik metrů dopředu, a když se zpoza té mokré opony vyřítí auto, jen tak tak stíhám reagovat. Blesky šlehají všude okolo a na pustém hřebeni jsem snadným cílem. Mám strach a očima hypnotizují horizont a snažím se ho přimět, aby mi zjevil vesnici, která už přece nemůže být daleko. Jsem odhodlaný zaplatit deset euro za nocleh, za místo, kde se budu moct osprchovat a osušit, rozpočtu navzdory. Jak minuty na dešti ubíhají, přihazuju na dvacet, a chvilku potom už jsem ochotný dát cokoliv.

Konečně jsem v Radicofani, ale venku samozřejmě není nikdo, koho bych se mohl na nocleh zeptat. Sleduji jediné projíždějící auto, které zastavuje před místní samoškou. Zastavuju taky, před vchodem mrznu a odkapávám, ve snaze vzbudit soucit a vyloudit si pozvání domů, ale nikdo nereaguje. Hotel *La Torre*, který jsem objevil nedaleko samošky, je zavřený – sezona, pokud v téhle díře vůbec nějaká byla, je už dávno pryč. Zmrzlý na kost, neschopný znovu nasednout na promočené sedátko, tlačím kolo skrz úzké strmé uličky směrem ke kostelu. U dveří baru na náměstí před kostelem visí znak hole, symbol poutníků na cestě Via Francigena do Říma.

Vejdu dovnitř a ptám se, kde můžu přespat. Za pět minut přichází rozložitý, holohlavý mnich v kapuci a s velkým svazkem klíčů v ruce mi

pokyne, abych ho následoval. Otevírá budovu přistavěnou ke kostelu z pravé strany a po dřevěných schodech mě vede nahoru, kde se v podkroví skrývá poutnická noclehárna s teplou sprchou, kuchyní a pohodlnou postelí. Holt v těch nejtěžších chvílích se vždycky objeví to nejzajímavější.

XI

CO BYCH TI MĚL ŘÍCT O VĚČNÉM MĚSTĚ? Nejradši bych Tě vzal za ruku a všechny ty úzké uličky a prosvětlené bulváry s tebou prošlapal. Na popis všeho, co mi Věčné město ukázalo, mám ale moc málo slov. Příklad do mých snů a ukážu ti stoly prostřené červenobílými kostkovanými ubrusy, sochy ukazující k Andělskému hradu, fresky v kostele Santa Maria del Popolo, bleší trh na Corso di Francia, prázdnou fontánu di Trevi, do které lidi přesto házejí drobné, pulzující nábřeží Tibery a panorama města z vyhlídky na Piazza Garibaldi. Budeme se snažit sevřít těsně dlaně a zachytit vetchý zbytek křesťanské mystiky na Svatopeterském náměstí ve Vatikánu, budeme ostřit do dálky na monumentální sochu Viktora Emanuela na Piazza Venezia, koupíme si víno a vypijeme ho pod bělostným Neptunem na Piazza Navona. Ve staré pekárně nedaleko Collossea si koupíme ještě teplou focacciu a barbarsky, bez řezání ji budeme hltat pod zraky padlých gladiátorů. Než padne tma, budeme obdivovat dokonalost nebes skrze díru ve střeše Pantheonu a pak pohladím Tvoje vlasy a ten nebeský prach nechám u nohou Rafaelovy hrobky, aby nezapomněl, co je to krása. Objednáme si špagety a silné, hutné červené víno z Puglie a v houstnoucí tmě budeme pozorovat světla všech těch malých Fiatů a skútrů brázdících teplou římskou noc. Ať budeme pak, láskyplně ovínění, spát kdekoliv, věz, že to bude pod třemi zmuchlanými bělostnými prostěradly a jednou dekou, v pokoji s pestrobarevnými dřevěnými okenicemi.

XII

ZPÍVAL JSEM S ANDĚLI NA BALUSTRÁDĚ BAZILIKY SV. PETRA VE VATIKÁNU, nechal na sebe svítit polední Slunce otvorem v kupoli Pantheonu, okusil divokou krásu špinavé a živočišné Neapole a přejel podruhé Apeniny. Tentokrát ze západu na východ, kde se přede mnou rozprostřely rozlehlé olivové háje Basilicaty a Apuglie. Sedmnáctého listopadu, se dvěma tisíci kilometrů v nohách, jsem se zastavil ve městě Altamura, kde mi rodina Creanzových, vlastníci sedm set olivovníků, nabídla za pomoc při sklizni byt a stravu. A tak se Altamura, *città del pane*, italské město chleba, stala na celý další měsíc mým novým domovem.

XIII

VSTÁVALO SE V ŠEST, na snídani omeleta, rajčata, bábovka, sušenky a výborná káva, v sedm jsme už byli v autech a jeli za město ke stromům. Pracovalo se až do setmění, s hodinovou pauzou na úžasný oběd, který jsme si prostřeli přímo tam, kde jsme zrovna skončili: ubrus se položil na dvě převrácené bedny, posedali jsme si okolo na přepravky a vytáhla se veliká bedna s jídlem, kam nám *nonna* vždycky přichystala hostinu alespoň o třech chodech, k tomu láhev kávy, dvě karafy s vínem, křupavý čerstvý chleba a džbán domácího olivového oleje.

Každý večer jsme pak naložili dodávku jednou až dvěma tunami oliv, které jsme ten den očesali, a jeli do lisu, odkud jsme si pak za tři dny mohli svoji práci, přeměněnou v tekuté zlato, vyzvednout a okamžitě si ochutit večeri, která byla vždycky zlatým hřebem dne.

Celá rodina (tři generace Creanzů a sedm dobrovolníků jako já) zasedne společně k velkému stolu, až si sedne i *nonno*, *nonna* odříká modlitbu, naleje se víno a už se nesou špagety (*primo*)! Následuje *secondo*, což je většinou maso nebo ryba, ale taky třeba focaccia nebo chobotnice. Dál

salát, zákusek, sušenky, k tomu samozřejmě pořád dolévané hutné červené víno a nakonec štamprlík digestivu – sladké limoncello pro ženy nebo ostřejší grappa. Když večere po dvou, třech hodinách skončí, kdo se na to cítí, jde ještě na ‚jedno‘ do lokálu k Donatovi, většinou si ale vystačíme i sami, vína je dost, kluje kytara a sehnal jsem i housle... Jenomže než se naděješ, je šest ráno a olivový háj kocovinu netoleruje, takže spát jdeš radši už ve dvanáct...

XIV

Těžko říct, jestli to byla ta těžká práce, jednoduchý a bezstarostný život, úžasná kuchyně nebo kombinace toho všeho, faktem ale je, že když jsem z Altamury odjížděl, byl jsem už čtyři týdny úplně v pohodě. Zdraví jsem tak už možná našel, stále ale zbývalo najít lásku – a hlavně sám sebe.

Dlouhé noci na Balkáně

XV

PŘIŠEL ČAS ŘÍCT ITÁLII SBOHEM: Osiřelý byt, halda prázdných lahví od vína, poslední snídaně (plním si flašku olejem na cestu), třesení rukama a vřelá slova o návratu. Otírám svoje melancholické, opuštěné, zaprášené kolo, poslední ohlédnutí a celá Via Trapani couvá za mými zády do minulosti. Je chmurný den a mraky visí nízko na obloze jako nepřehlédnutelná předzvěst blížící se zimy.

V přístavním Bari pod shrbenými siluetami jeřábů otevřu a vypiju svoji poslední italskou láhev vína, v jedenáct večer se nalodím na modrobílou baculatou *AS Francescu* a v ledové, průzračně klidné, měsícem zalité noci spolu padneme do chladné náruče Jaderského moře. A až se příd lodi probije tmou a narazí na rozbřesk, až svítání proteče skrze zábradlí, komíny, lana a skla a zaplaví kapitánský můstek na desáté palubě, budu vědět, že se blíží Země orlů.

16

PROBOUZÍM SE NA ZEMI, mezi sedadly na deváté palubě, stejně jako ostatní, kteří ale nemají karimatku a spacák jako já, a tak rozebrali sedačky a polstrování použili jako matrace. Mám šílenou žízeň, ale láhve s vodou jsem zapomněl v podpalubí za velkými protizáplavovými dveřmi, které jsou během plavby samozřejmě zavřené. Piju vodu z kohoutku, nad kterým visí velký piktogram přeškrtnuté sklenice. Voda ale nakonec nechutná tak špatně, takže doufám, že pitná přece jen je a značky jsou tu jenom proto, aby vydělal ten předražený bar na osmé palubě.

Celý rozlámaný sbalím spacák a přestěhuju se na před, kde větru navzdory vyhlížím zemi. A pak už se z nazlátlého mlhavého oparu vynoří strmé stěny hor a rovnou linku mořské hladiny znásilní drápy siluet nedokončených výškových budov blížícího se Drače.

17

PŘÍSTAVNÍ TERMINÁL JE ČISTÝ A MODERNÍ – vyleštěné kachlíky, sklo a ocel – Albánie, jakou jsem si představoval, ovšem začíná hned za ním: dotěrní řidiči taxíků, žebráci na křižovatkách, koňské a oslí povozy a všelijaká další zvířena kolem silnice – především krávy a kozy a taky slepice, na každém příhodném, byť sebemenším plácku. Provoz řídí samozřejmě právo silnějšího a intenzita troubení – je ale pravda, že aut tu není tolik, kolik by člověk ve druhém největším městě země čekal. Co bych ale rozhodně nečekal, je víc než půl milionu větších i menších bunkrů, které paranoidní Enver Hodža rozesel po celé zemi, poté co se Albánie rozkmotřila se Západem, Sovětským svazem i Čínou a na protest proti okupaci Československa vystoupila z Varšavské smlouvy. Likvidace jednoho vyjde na osm set eur, a tak tu prostě všechny pořád stojí, měnice postupně svůj účel na skládky odpadu, místa k chovu slepic a králíků nebo nejčastěji – obzvlášť v Tiraně – na veřejné záchody.

Protože pro Albánii, Makedonii ani Řecko nemám mapu, sleduju jenom směrovky a do Tirany tak jedu po dálnici. Nikoho to ale nevzrušuje – ani pasáčky krav na krajnici, ani slepice vyzobávající bůhvíco mezi střepy skla a plastu. Vzduch je tady šedý, těžký a plný smogu – pravděpodobně proto, že v Albánii prostě pořád něco hoří; nejčastěji asi odpadky – koneckonců svoz odpadu začal v Tiraně fungovat teprve před několika málo lety.

Za albánskou metropolí začínám stoupat do hor a po dlouhé pauze se velice rychle unavím. Zastavuju a vařím si oběd: špagetovou reminiscenci Itálie (s MÝM olivovým olejem samozřejmě) a polívku z bujónu. S velkým sebezapřením jedu dál, den je smutný, silnice mi utíká nahoru a moje hlava je přetěžká spoustou myšlenek, před kterými jsem se snažil utéct.

A pak na mě v Ibě někdo volá ze střechy; je to jako zjevení anděla: uprostřed té drsné, vlhké, šedavé krajiny, kde ničemu nerozumím, se naráz ozývá nanejvýš srozumitelné: „*Hey! Hey, you! Come upstairs, I have a beer!*“, což mi samozřejmě zní jako rajská hudba a na spektakulární terase jistého Bardhyla Hasy sedím dřív, než si uvědomím, že jsem sesedl z kola.

Nakonec zůstávám i přes noc, na návštěvu přichází i Bardhylův bratr Abdul a k mixu italštiny a angličtiny se přidává nečekané i čeština – tedy, Abdul si myslí, že mluví česky (jeho syn je úspěšný gymnasta SK Hradčany Praha), většina slov je ale ruských (což je ale taky pořád lepší než *gjuha shqipe*, albánština). Na staré plotně pak smažíme chleby, vajíčka a špekáčky; jídlo se začíná podobat turecké kuchyni a mně se po večeři udělá strašně špatně, střeva mi tancujou v břiše makarenu a hodnou chvíli vrávorám nad tureckým záchodem. Možná je čas vzít si prášky.

18

MYSLÍM NA ŽENY, které zmizely z mého života a už se nevrátí. Je mi smutno. Ne po domově, ne po lidech, ale po světě, který už neexistuje a ani

za milion kilometrů k němu nelze přiblížit. Asi je potřeba udržovat se v nějakém módu stálé naděje, kterou cestováním živím, a doufat, že objevím nové světy a nové svaté grály přání a plánů, ze kterých život bude chutnat jako sladké, hutné, opilé víno z Puglie.

19

TUNA HLUBOKÉHO SPÁNKU, kterou jsem si dopřál (čtrnáct hodin – od šesti do osmi), vrací moje zženštilé, slabé chvílky zpět do patřičných mezí, stejně jako následná snídaně albánských chlapů: decák! *raki*¹, který zapíjíme silným kafem. Řádně břinklý, hned v devět ráno, lehce vrávoravě vyrážím vstříc Makedonii.

Do Elbasanu nově vede dálnice a tunel, který zkracuje původní cestu o více než dvacet kilometrů. Jednou to už vyšlo, a tak kašlu na opakující se základy vjezdu cyklistů a vjíždím na dálnici. Těsně před tunelem ale stojí dvě policejní auta a moje desperátská eskapáda končí stejně rychle, jako začala. Nic jiného, kromě toho, že mám zůstat na místě, mi nesdělují, a tak přemýšlím, jestli jsem přece jen nebyl moc lehkovážný a nebudu nakonec muset vypláznout nějakou tu smetanu.

20

NEBYL! Za pět minut projíždím tunelem v protisměru uzavřeným pruhem s eskortou a zapnutým majákem silničářského pickupu – na konci tunelu na mě jenom zatroubí, zamávají a nechají mě pokračovat po téměř liduprázdné, překrásné nové dálnici, kterou krásně z kopce, padesátkou vklouznu přímo do Elbasanu.

¹ Albánská pálenka

Jakmile mi Elbasan zmizel z dohledu, vyrostly ze země hrdé, drsné albánské hory a civilizace skončila: krajnice jsou plné prodejců různého ovoce, lidí přesouvajících se z vesnice do vesnice, staříků vozících si domů dřevo na zimu, zástupů dětí vracejících se ze školy a křičících *Hello!*, což je po stopadesáté tak otravné, že už se nenamáhám dát najevo jakoukoliv reakci. V ulicích měst jsou tisíce a miliony lidí, z obchodů, které mají většinu zboží vystavenou na ulici, řve turecká muzika, prodavači vykřikují na náměstí hlasité proklamace o výhodách těch Jejich Jablek a všechen ten mumraj podbarvuje orchestr troubících dopravních prostředků. Je ale zajímavé, že snad každé třetí auto je mercedes – a vlastně ani ne tak starý, jak bys v Albánii čekal. Možná proto se tu tolik daří všemožným druhům automyček (*lavazh*).

21

SVOJI DRUHOU A POSLEDNÍ NOC V ALBÁNII jsem strávil na hřebeni hory, která vytyčuje hranici s Makedonií. Stovky metrů dole pode mnou se třepotají a vlní světýlka měst a vesnic kolem Ochridského jezera, a zatímco v klidu stavím stan, vrcholky hor na západě mizí ve všeobjímající náručí temné páteční noci. Při zapichování kolíků za stanem najdu obrovskou (nanejvýš pravděpodobně medvědí) stopu a při vaření rizota (které opravdu potřebuju) přemýšlím, jestli už se ten tajemný, pradávny Medvěd, tvor, kterému to tu všechno patří, odebral k zimnímu spánku.

Noc je velice dlouhá a mrazivá – spím navlečený skoro ve všem, co mám. Ráno ale svítí Slunce, stan hezky proschne a já o půl desáté přejíždím hranici do Makedonie. Nic neudělá takovou radost jako přejezd hranic!

Cestou dolů od celnice k jezeru kolo na namrzlé hrbolaté silnici nebezpečně zrychluje. Zatáčí moc pomalu a já co nejpevnějším stiskem krotím vzpouzející se řídká a držím zuby nehty směr jako kormidlo starého rozvrzaného dřevěného korábu v té největší bouři. A taky při tom stisku zjišťuju, že už necítím prsty na rukou a musím ve městě Struga zastavit

(shodou okolností zrovna před nemocnicí – to asi kdyby bylo potřeba ty zmrzlé prsty zrovna odřezat). Pětiminutové rozmrzání prstů, na které si horečně dýchám, šíleně bolí, hopsám kolem autobusové zastávky, kterou jsem si vybral za svou základnu, po jedné a pak po druhé noze, vykřikuju sprostá slova jako s *Tourettem* a uklidňuju se, že to přece brzy přejde.

22

Z MAKEDONIE si jinak pamatuju jenom sady jabloní a úžasné výhledy na zasněžené hory – nic víc jsem během nějakých sto dvaceti kilometrů neviděl. Den je velice krátký: po třetí odpoledne zajde Slunce za oponu hor, které přese mě přehodí chladný večerní háv stínů, a já musím najít místo na spaní, než tma zhoustne. Noc je opět delší, než bych si přál, milionkrát se budím a modlím se za úsvit. Ráno je všude silná vrstva bílé jinovatky, stan kompletně zamrzl, pára z mého dechu se na jeho vnitřních stěnách změnila v ledovou krustu a schnoucí ponožky visí na vnitřní konstrukci stanu ve své smradlavé posmrtné ztuhlosti jako dva rampouchy.

Bitola se ztrácí v mrazivé bílé mlze, lidé i psi chodí pomalu a nevidím nikde žádné auta – probudil jsem se do města duchů. Mrznu. Nazouvám další pár ponožek a poslední zbývající pár si natahuju přes rukavice na prokřehlé ruce. Skrze mlhu se prokousávám přes mokřady za Bitolou, kde nacházím hranici s Řeckem. Zatímco na makedonské straně mi jen zamávají a ukazují, ať jedu dál, na řecké celnici chtějí vidět tašky, musím napsat na papírek jméno otce a matky a celá kontrola trvá docela dlouho.

V prvním baru u cesty musím zastavit a rozhodnu se obětovat nějaké drobné alespoň za čaj. Skončí to tak, že se po čaji, dvou panácích *ouza*, punči a půllitrové karafě vína nejen zahřeju, ale i příjemně opiju.

Něco po třetí (vlastně už čtvrté – první časové pásmo je za mnou!) hodině odpoledne jsem našel kousek od silnice sympatickou budku, kde jsem se svou opičkou uvelebil, dojezdil čokoládové dortíky z Makedonie, četl si

a chystal se ulehnout. Tu se mi ale v hlavě zhmotnila představa romantické noci s ohýnkem, knížkou, cigaretami a další flaškou vína, takže jsem se sbalil a s tou vidinou před očima jsem vyrazil dál, najít nějaký obchod, nebo alespoň benzinku.

23

NIC JSEM NENAŠEL, lituju, že jsem nezůstal v budce. Tma mi padá na ramena v neobydlené oblasti, kde silnici lemují značky s vyobrazením nevrlého, machistického Vládce Medvěda. Můj kopec je mi ale sympatický a vůbec, kdo mi může upřít právo se tu vyspat? Já jsem příroda, stejně jako Medvěd – jsem přece poutníkem na cestě k přirozenosti – jenom zatím nevím, co to ta přirozenost je. Hledím na rozjasňující se modrobílé lampiony hvězd, stojím v tom proudu fotonů, které ke mně letí ze vzdálených galaxií desítky měsíců nebo let a už v tomto okamžiku jsou tam dávno minulostí, a paže černých, opadaných stromů mě v měsícem zalitém břitce ledovém šeru jímají do své náruče, přestože ví, že je ráno opustím a budu vandrovat dál.

24

PŘI (NEMOUDRÉM) VAŘENÍ VEČEŘE se zdálky ozve štěkot. Není to štěkot psů ze zahrad, to poznám – tenhle je zuřivější, je ho víc a víc, až je ho příliš a je moc blízko a mě je jasné, že nejsem sám, kdo by dneska rád večerel. Jenže sakra, tohle je moje Jediná Vytoužená Poslední Česká Zásoba Jídla – bramborová kaše, která má v sobě stejně tolik chemie, že by jí zvířata pohrdla, jen co by ji ochutnala. To ale ti psi, co mezitím obestoupili můj stan, ještě nevědí a láká je ta svůdná vůně kari, které jsem si na kaši nasypal.

Chvilí čekám, jestli je to třeba přestane bavit a půjdou zase dál, abych se konečně mohl najíst, ale jejich touha po MĚ kaši je stále silná. Nechávám proto běžet vařič a v tom slabém ohni cítím stejně jako pračlověk jakousi záruku bezpečí, sleduju ty uklidňující zenové plameny a přemýšlím, jak moc dlouhých bude nadcházejících šestnáct hodin tmavé, uštěkané noci.

Mám opravdu hlad. Dávná se zdá být ta touha po flašce a cigaretách, začíná mě bolet hlava a svět je zase o něco horší místo. Přemýšlím, jestli nakonec nemají ti zpropadení muslimové pravdu, a pak si uvědomím, že jsou to přece jen psi a já člověk, vládce tvorstva, který se tak zapomněl chovat. Je načase vrátit přírodní hierarchii do správných kolejí. Připínám si na opasek mačetu, беру do levé ruky vařič jako pochodeň a s šíleným, zvířecím řevem a žhnoucíma očima vyskakuju mezi ně ze stanu. V nastalém momentu překvapení těch pět, šest psů ustupuje natolik, abych s planoucím vařičem v ruce demonstrativně občůral hranice svého území. Když vítězoslavně zalézám zpátky do stanu, ozve se ještě pár nejapných, trapných pokusů o štekot, zesílím tedy plamen vařiče, hlasitě odpovím a všichni už vědí, že tenhle kousek kopce, ten třímetrový perimetr kolem stanu je moje teritorium a že jsem ochotný a schopný si ho uhájit. A kdyby to ani potom někomu nedošlo, po večeri, kdy už mám klid, zpečetím svoji územní nadvládu promyšleným depositem trusu na obzvlášť strategické místo na východní hranici mého habitatu mezi velkým kamenem a malým keřem.

25

BĚHEM PŘEDLOUHÉ NOCI, kdy nemůžu spát, mrzne tak, že mám ráno z flašek na vodu cihly. Když o půl šesté rozepínám zip, vidím jen bílo: bílou, smetanovou, mystickou mlhu, jak se líně převaluje na studené bílé zemi, bílé krystalky, jež pokrývají celé moje kolo, a silnou bílou ledovou krustu z vnějšku i vnitřku stanu, který je tak zmrzlý, že nejde složit.

Přežívání je teď těžké, když se vichry severu protahují každou možnou škvírou do mého spartánského příbytku a hrají na mé drsné ledové tváři blues. Jedu shrbený pod tíhou hlubokých myšlenek po asfaltu a ledem pokryté zemi, zpívající milostné písně v moll, bláznivé árie přírodních operet pro toho blátem, mlhou a vzpomínkami bloumajícího poutníka.

Sbohem, Evropo

„Modlete se, aby to nebylo v zimě.“ – Marek 13:18

26

JAK SE BLÍŽIL MŮJ ODJEZD ZE SOLUNĚ, kde jsem se v úžasném komfortu domova jedné mé známé zahříval po prvních mrazících, byl jsem čím dál neklidnější, protože ta sekýra Vánoc, zařatá neúprosně do dnů nadcházejícího týdne, rozmazleně trvala na tom, abych s ní něco udělal. Každou noc jsem dlouho ležel s očima upřenýma do Nicoty a hledal znamení, které by mi pomohlo rozetnout tu palčivou otázku „co dál“? Měl jsem možnost zůstat do šestého ledna v Soluni, dostal jsem nabídku pracovat (za nocleh a stravu) měsíc v hostelu na úpatí Olympu a uvažoval jsem, že si vyřídím povolení k návštěvě pravoslavné mnišské enklávy na ženám zapovězené svaté hoře Athos. Jelikož jsem ale ani den před odjezdem nebyl o nic moudřejší, rozhodl jsem se ze tří možností pro tu čtvrtou: zakopat mršinu toho otřesného roku čtrnáct u městských bran Ankarý. A tak jsem se ráno v pátek devatenáctého prosince (už) v klidu sbalil, zastříhl knír, vyčistil si zuby a vydal se na zatím nejdelší, dvoutýdenní, tisícikilometrovou etapu do srdce Turecka.

A BYL JSEM ZNOVU NA CESTĚ – jen já, moje nad říditky shrbená záda a nové zimní boty, urputně zkracující těch tisíc kilometrů do Ankary. První noc, sotva dvacet kilometrů za Soluní, byla ještě deštivá, studená a mlhavá, druhý den ráno už ale jedu skrz kouzelné, pohádkové lesy s názvy jako „Eliathosův les“ (nebo tak nějak), které, jak se domnívám, jsou plné víl a skřítků a miliónů jiných svítících, šťastných nadpřirozených bytostí, hopsajících mezi kmeny a kameny v té mlze zapomnění, do které koruny stromů požitkářsky namáčejí své huňaté větve.

Kopce jsou čím dál kamenitější, až už vidíš žluté ostrovy mezi všemi těmi stromy, velké žluté skály, které tryskají z lesů vzhůru do mlhy – je to jako být v ústní dutině kuřáka – obrovské žluté zuby dál požívají ten nádherný les, až je celý pryč a ony se zakusují hlouběji a hlouběji do pobřeží Egejského moře, silnice v panice uhýbá a několik desítek krásných kilometrů se, osvětlená naivním bezelstným zimním Sluncem, zoufale krčí u nohou tichých, opuštěných pláží.

VÍM, ŽE DNES PROSTĚ MUSÍM SPÁT NĚKDE U MOŘE – a že k tomu potřebuju někde koupit láhev vína a taky cigarety – představuju si tu nádhernou, záviděníhodnou noc bojující s přílivem, noc z filmového plakátu, noc, jež je vášnivou milenkou básníků.

Večer už mi shovívavě přehazuje tmou kolem ramen a zdá se, že svoje vysněné místo nenajdu, když v poslední zatáčce před Kavalou zahlídnu cestičku, zahýbající skrz malý borovicový lesík ke kamenitému mořskému břehu, a hned vím, že tohle je Ono: malý plácek mezi stromy, akorát na délku mého stanu, s třemi velkými kamennými schody, po kterých by Goliáš mohl sestoupit do moře. Zátoka za zatáčkou po setmění vyleje na můj

útes trochu městského světla, vytáhnu z tašky velkou láhev vína, sednu si na jeden z těch velkých kamenů, poslouchám starý jazz a kouř z cigarety líně stoupá ke hvězdám nad ostrovem Thasos. Kavala se blikotavě zrcadlí v ledové, temné hladině šumícího moře a já s hloupým úsměvem hledím k východu do té mystické noci – rezonuju s vesmírem – už to nejsem já, už nežiju pouze sám v sobě, ale stávám se součástí všeho, co mne obklopuje, a po dlouhé, předlouhé době se cítím šťastný. Jedinou smutnou věcí zůstává myšlenka na všechny, kteří jsou k světu hluší a slepí – na všechny, kteří tu krásu ze svých zlatých klecí civilizace nikdy nespatří.

29

RENDEZ-VOUS S KASIOPEOU

*na břehu šumícího
pradávného moře
v temnotě pohádkové
křišťálově čisté
vánoční noci...*

30

DALŠÍ DVA DNY jen hltám kilometry směrem k Alexandroupoli, poslednímu velkému řeckému městu před tureckou hranicí. Tady si plánuju koupit toaletní papír a láhev vína na Vánoce – ty chci strávit ve stínu dřevěného trojského koně. Jenže opět zapomínám na základní příkázání – suché nohy v teple a plný žaludek – když nemáš tohle v cajku, je cesta utrpení. A tak je kvůli mé nenaplněné touze po obědě cesta do Alexandroupole opravdu dlouhá a nudná, přemýšlím o všem možném, hlava mi drkotá a kličkuje v nekonečných myšlenkových pochodech, v představách jedu

čtyřikrát do Číny a zpátky, ale pak se podívám na hodinky a jsou to jenom tři další kilometry – deset minut – a Komotini je pořád stejně daleko. S přicházejícím večerem jsem se navíc po dlouhé době dostal do chladných kopců a při sjezdech tak opět svádím lýtý boj s nemilosrdným rumunským hrabětem Prstem Necitičem.

Už je tma, když konečně najdu v Alexandroupoli supermarket, a tak si stan postavím přímo ve městě, hned za silnicí, ignoruji přitom zvědavé pohledy lidí, kteří se vydali na procházku po pláži, a štěkání psů, kroužících kolem blízkých popelnic. Za tu dobu, co cestuju, jsem se stal prorokem *mámvpíčismu* (jak by řekl můj spolubydlící Andrej z vysoké) a je mi to všechno úplně jedno. Při večerním psaní deníku na mě vyjeveně kouká datum dvaadvacátého prosince – je dva dny před Vánoci, ale kde jsou? Je to vlastně jenom číslo, nějaké neosobní číslo, na kterém jsme se všichni mlčky dohodli, abychom věděli, kdy na sebe máme být hodnější a kdy se stresovat, kdy otevírat vrata továren a kdy zavírat brány škol – je to nějaké neosobní číslo, které se mnou nemá co do činění, mě se přece žádný advent nebo prosinec netýká – proč vlastně potřebuju data? Já prostě jen jedu!

31

VE SPÁNKU MÁM ŠÍLENÝ SEN (noční můru) o tom, jak jsem se naráz ocitl zpět v Hodoníně, je dvacátého třetího prosince, takže datum sedí, jdu večer do hospody a nejsem si schopný půl hodiny objednat pivo, což mě neskutečně vytáčí (tak moc reálný sen to byl). Za Boha si ale nemůžu vzpomenout, jak jsem se tam vlastně dostal, a na druhý den mám na sebe gigantický vztek, co jsem to udělal a proč jsem to vzdal, každý se mě ptá, jak to, že už necestuju, takže horečně přemýšlím, jak se dostat zpátky do Alexandroupole, jestli lodí nebo letadlem nebo autobusem (a kde je vlastně moje kolo?), ale všechno je moc drahé a nereálné, takže jedinou možností

zůstává probudit se – a ano, otevřu oči a skrz pěticentimetrovou díрку ve spacáku na mě znovu hledí šedý vnitřek mého studeného stanu na břehu moře v řecké Alexandroupoli. Všechno to bylo tak reálné a skutečné, hlavně ten strach, že se mi tomu, že bdím, zpočátku ani nechce věřit, ale vypadá to, že je opravdu ráno a já jsem tu.

Připravím si úžasnou slunečnou snídani: německý chleba s nutelou, který zapíjím horkým cejlonským čajem, a i když vyřáším mnohem později, než jsem si představoval, je mi vlastně skvěle – poslední tři dny mám opravdu lehkou hlavu –, řekl bych, že jsem možná došel k jednomu z prvních osvícení, na které jsem na cestě čekal, a s těmi novými sny a novými pocity a novou duševní svobodou vyřáším vstříc novým dálkám a novým dobrodružstvím do své další země.

32

VIA EGNATIA, kterou jsem sledoval už z albánského Drače, mě konečně dovedla do delty řeky Evros. Ulice jsou čím dál širší, zanedbanější a opuštěnější a je vidět, jak se Řecko pomalu ale jistě vzdává suverénně se blížícímu Turecku. A pak už jedu přes obrovský most nad tou majestátní, širokou, klidnou řekou, v dáli vlají červené prapory s pěticípou hvězdou a couvajícím srpkem měsíce, a ještě dál vidím ve slábnoucím odpoledním Slunci siluety prvních minaretů, jako rakety na odpalovacích rampách, připravené kdykoliv zažehnout muezzinův zpěv ke svolání modlitby.

Silnice za hranicí stoupá do kopců. Potkávám pasáčky ovcí a koz, jejichž zvonečky zvěstují příchod Vánoc, po kterých je tu všem houby. Uvědomuju si, že Vánoce jsou Vánocemi jenom proto, že celá společnost je na ně naladěná, že jsou všude barevná světýlka a ozdobené stromky, ale tady v Turecku mě Vánoce míjejí obloukem a já sám je neudělám. Nicméně večer, když jsem v naprosté tmě konečně našel aspoň trochu vhodné místo na stan, po jídle horečně přemýšlím, co budu na Štědrý den dělat, jestli

mám opravdu zvážít zajižďku do Tróje, abych oslavil svátek, který letos minu, když tam na mě nečeká žádná Helena?

33

CELOU NOC JSEM MUSEL ODHÁNĚT PSY, takže jsem se moc nevy-spal – byli dva, jeden byl vlastně docela přátelský, hlídal blízký kemp a svým štěkáním odkazoval toho druhého do patřičných mezí. Mě ale taky moc v lásce neměl a dvakrát nebo třikrát jsem se v noci probudil a zahlédl jeho stín, jak obchází stan. Ke všemu jsem navíc ráno zjistil, že to byl kemp vojenský a že na místě, kde jsem spal, už bych to radši znovu zkoušet neměl.

Večer jsem se na to místo totiž plížil potmě skrz blátivou pláž. Nebyl tu plot, takže jsem to nemohl tušit – vytrestaný jsem ale dost, protože celé kolo je nechutně od bahna a kola se otáčejí jenom s největším sebezapřením. Mohl to být i docela hezký den – je šestnáct stupňů, slunečno, a dokonce se i hezky jede, jenomže kousek za Gallipoli se při sjezdu ozve zoufalé smutné kovové zadrnčení praskající špice, zkříví se ráfek, zabahněné kolo začne s bolestnými skřeky narážet do zadní vidlice a než stačím zastavit, ozve se obrovské, nezvratné pufff! a já poprvé po třech tisících čtyřiceti čtyřech kilometrech smutně hledím na prázdné zadní kolo. Bilance té tragédie je horší, než to na první pohled vypadá: samozřejmě, že jsem čekal, že píchnu, a nebyl by to žádný problém, jenomže tohle není obyčejná díra: mám rozervaný bok pláště, duši ruplou v délce přes centimetr, pak ještě jeden obyčejný defekt a prasklou dvanáctou špici v řadě.

Nouzově lepím plášť záplatami na duše, ale kolo se nedá nahustit na víc než jednu atmosféru, a i tak leze duše ven, takže se neodvažuju nasednout a jet dál. Zkouším někoho stopnout, abych stihnul přejet Dardanely před setměním, ale pokud se dočkám nějaké reakce, řidiči si myslí, že na ně jenom mávám. Do Çanakkale je to dalších padesát kilometrů a do Tróje

devadesát, takže můj plán je ten tam. Velice pomalu nakonec jedu se strachem dál. Do čtyřicet kilometrů vzdáleného Eceabatu dorazím po čtyřech hodinách až těsně před setměním, a tak se rozhodnu strávit Štědrý večer v Kilitbahiru, na místě, kde je Hellespont nejužší.

34

ŠTĚDRÝ DEN BYCH SHRNUL ASI TAK, že poté, co mi praskl plášť, se moje dobrá nálada rozplynula jako pára nad hrncem, všechny ostrůvky pozitivismu, co jsem si poslední dny v hlavě tak pracně budoval, jsou pryč a mí démoni, kvůli kterým jsem utekl na cestu, se opět začali bezohledně prohánět v temných sklepeních mé lebky.

A to jsem teprve v Turecku! Jó, kdybych měl náhradní plášť, o kterém jsem si myslel, že ho nebudu potřebovat (nikdy se mi to nestalo, a nikdy jsem nesjel pláště ani z poloviny), to by byla jiná, ale takhle přemýšlím, co budu dělat, jestli na druhé straně průlivu, v Çanakkale, nebudou mít náhradní. K dovršení všeho toho smutku jsem v Eceabatu utratil v obchodě moc peněz a stejně jsem si nekoupil to cukroví a rybu, jak jsem chtěl (jen sladké pečivo a tuňáka v konzervě). Místo toho mám hnusné olivy plněné paprikou a olivový olej, který nesahá tomu z Itálie ani po kotníky. Mám pocit totálního zmaru: to všechno proto, že jsem dělal plány, že jsem to muhle dnu přisuzoval tak velkou vážnost, protože nic nevyšlo tak, jak jsem si to maloval – tak snad aspoň to místo na spaní bude k mým představám milosrdné...

A místo je opravdu hezké, přímo na nejvýhodnější výspě pevnosti chránící nejužší² místo průlivu, hned pod majákem, soupeřícím v jasu se srpkem zářivého měsíce jako vystřiženého z rudého plátna turecké vlajky, ani ne padesát čísel od strmého srázu k neklidné mořské hladině.

² 1,2 km

Vzduchem prosyceným solí se nese troubení obrovských nákladních lodí, které se dnem i nocí plouží skrz ty nebezpečné vody mezi desítkami malých rybářských lodiček, snažících se udržet na rozbouřených vlnách tmy.

A právě tady, na betonové patě majáku jsem si vystrojil štědrovečerní hostinu:

kuřecí vývar z bujónu
farfalle s olivovým olejem a tuňákem
chleba z pekárny
tři druhy cukroví (pečiva)
olivy plněné papričkami
mandarinka
a samozřejmě dva litry červeného vína.

Zapálím několik svíček a upínám zrak na východ, na druhou stranu průlivu – do Asie –, přemýšleje horečně, co mě tam čeká. Před jídlem si zazpívám koledu a je mi trochu smutno – samozřejmě, kdo by to byl čekal, na Štědrý den – jenže jsem myslel, že to zvládnou. Ale teď, když jsem tu úplně sám, v opuštěné pevnosti, bez možnosti dát alespoň někomu vědět, aspoň někomu popřát, zavolat, nebo aspoň tweetnout, jak se mám, co večerím, jak jsem píchnul, jak se bojím, že neseženu nový plášť, nebo kde jsem – to se prostě zažere do hlavy. Uklidňuju se tím (a vím, že to je pravda), že z toho všeho nakonec vyjdu silnější než kdy předtím.

Ale teď, teď jsem opravdu osamělý, a tak moc, tak moc! bych si chtěl s někým povídat (píšu tedy aspoň desítky řádků do deníku, neuvěřitelně frenetickým tempem). Nikdo tu ale není, takže když se kolem osmé, kdy začne padat první rosa a Hellespont se halí se svými loděmi do diskrétního roucha mlhy, objeví na svahu nad mým stanem pes, neřvu na něj jako obvykle, ale horečně hledám, co bych mu mohl nabídnout, aby tu se mnou chvíli zůstal, jenomže maso už nemám a chleba mu nejede. A aby byl obraz mé zoufalosti dokonalý, uvědomuju si, že se mi ani nechce pít – je mi prostě tak teskno, že už ani nevěřím, že to láhev vína spraví.

Přemýšlím, jaké to asi je být doma, v teple, dostávat dárky a hlavně jíst jak nezavřený... Myslím na dnešní hospodu s kamarády, na to, jak se všichni vracejí domů po čtyřech, někdo se tradičně pohádá, někdo možná dostane přes hubu... Štědrý den, ach...

A když je láhev skoro prázdná, dívám se do plamenů svíčky a snažím se v nich zahlédnout záblesky budoucnosti – zítra přepluju Dardanely a ztratím se na dlouhý čas v Asii... jak dlouho bude trvat, než znovu uvidím Evropu? A je možné, že se už nevrátím? Přestal jsem brát léky (už před dlouhou dobou) a není to o tolik lepší, jak jsem si myslel – možná mi jednoho krásného dne praskne střevo a bude po všem. Všechno na světě má své určení, svůj počátek a konec, my všichni klečíme před oltářem kauzality s jejími příčinami a následky – a tak to je i se mnou – čert vem budoucnost a plány. Jenomže já se nebojím, protože tohle není konec, jakkoliv bych s tím byl smířený – myslím, že na konci cesty mě opravdu čeká něco velkého, myslím, že je to Ten Život, na jehož zjevení jsem zatím celou dobu jen čekal na neobsluhované autobusové zastávce a toužil po tom dozvědět se, kdo vlastně jsem.

35

NA BOŽÍ HOD RÁNO JE NÁDHERNĚ, svítí Slunce a já si musím poznamenat velké moudro, které mě v noci napadlo:

„Očekávání zabíjejí skutečnost“

Včerejší večer by vlastně mohl být jeden z nejhezčích večerů, kdybych od něj nic nečekal – proto je v mé hlavě nejhezčím večerem ta úžasná, magická spontánní noc v Kavale – jenže kalendář mluvil jinak a já jsem se tak zoufale snažil na Štědrý večer naplánovat něco mimořádného. Vánoce jsou podivné období, kdy všechno nějaký čas kulminuje k jednomu jedinému

momentu, který všichni vzýváme a čekáme od něj zázraky (které nakonec máme v rukou jen my sami, tak jakápak spasení), ale potom ten moment přijde a je to jen další obyčejný den, na jehož konci je obyčejná noc a jediné, co zbyde, je prázdnota – práchnivá, rozežraná zdechlina přehnaných očekáváníí.

Alespoň ta prázdnota je stejná tady jako v Praze, Hodoníně nebo New Yorku, jako všude jinde – pryč jsou včerejší chmury, pryč jsou Vánoce, pryč jsou plány – mě jen zajímá, kde koupit nové pneu.

36

NĚCO PO DESÁTĚ se za nějakých patnáct korun přeplavím na palubě *Alinteri 9* na druhý břeh, do Asie. Žádná velká změna to není. Zato shánění pláště je kovbojka – nejdřív se ptám v Tourist Office, ti mě odkážou do nějaké dílny, kde spravují skútry a motorky, tam mě odkážou na obchod, který jsem ale ani po patnácti minutách nenašel, zato po cestě zahlédnu nějaký jiný, kde visí dětské tříkolky – je to jenom dekorace, nicméně tady už dostávám jasné instrukce (rovně a doleva), kde najdu obchod, a opravdu, je to velký, úplně-evropsky-vypadající-obchod-s-koly, kde nechávám šlepných (v přepočtu) 1200 korun za nový plášť. Takže kolo má Vánoce taky.

37

NA ŠTĚPÁNA stanuju na kopci v rozbahněném olivovém háji. Po setmění se z vedlejšího kopce (doufám, že z vedlejšího) ozývá šíleně teskné vytí, srdcervoucí, temná, smutná píseň, ze které běhá mráz po zádech. Možná je to sýček a někdo dnes večer zemře (a někdo se možná narodí). Ale je šestadvacátého a „na Štěpána není pána“, tak si říkám, že bych měl otevřít to víno, co s sebou tahám už čtyři dny – nemusím se nakonec moc

přemlouvat, skoro nic jsem neujel a spát se mi ještě nechce – pustím si *Someday* od Armstronga a pozoruju svíčkami ozářené stěny stanu a blikotající stíny, které vrhají mé zablácené tašky.

V pravém rohu dole jsou věci na sušení, vedle toho na hrncích odložená knížka ke čtení (jsou to Kerouacovi Andělé pustiny) a deník, tvrdnoucí chleba a otevřená sklenice oliv, kterých se ne a ne zbavit, tak moc mi nechutnají, moje veledůležitá taška s doklady a za ní kapsa, která se stala výhradně kapsou na zapalovač (na druhé straně je zase kapsa na hodinky a kapsa na čelovku) – jo a taky kapsa na mačetu. Je v tom už zaběhnutý systém – to abych všechno hned ve tmě našel, když bude potřeba. Mačeta je našťestí potřeba už jen zřídka – psi mě už nechávají klidným. V pravém rohu u hlavy je místo na vodu, taky jsou tam rukavice a čepice a bývá tam i vlajka, ale ta je dneska celá od bahna, takže spí za trest venku spolu s taškou na stan a taškou s jídlem (jako vždycky). Venku hoří jedna odvážná osamocená svíčka, je tam nachystaný vařič na topení a taky tam samozřejmě oddychují moje zablácené, smrduté boty. Na konstrukci nad vchodem visí ponožky, aby se přes noc trochu vyvětraly, než je obuju další den znovu (už po... osmé?). A to už jsme zpátky ve stanu, na levém zipu od větrání vždycky na plastové karabině visí příbor (tolikrát jsem ho předtím potmě hledal), pod hlavou ručník a zimní bunda, zleva doprava je diagonálně natáhnutá karimatka a vlevo u nohou jsou na obalu od spacáku rozbalené zablácené tašky s oblečením a ostatním (knihy, mapy, počítač, hygiena...).

Kdykoliv jsem ve stanu, cítím se tu už tak pohodlně... je to opravdu můj domov. Svět venku, se vším jeho vytím a štěkáním, hučením ze silnice a nepříznivým počasím, přestane existovat – může tam být cokoli a já jsem v pohodě a klidu ve svém úžasném prostorném stanu. S jazzem v uších si přeju návrat starého světa – který tam klidně může být, protože můj stan je jediný možný vesmír a tam venku může být třeba rok 1920 nebo stádo jednorožců – a taky je, dokud neotevřu zip...

Schrödingerova kočka se směje v záři mých svíček na hvězdy, které neexistují.

MĚL JSEM ZŮSTAT V TOM OLIVOVÉM HÁJI! Mohl jsem si jenom tak ležet v suchém, pohodlném, vytopeném stanu, civět do stropu, pokuřovat a psát básně o sžírajících dokonalostech temného smaragdu mé lásky, ale místo toho jsem se vydal pronásledovat nejistou možnost spaní v Bursě a sbalil proto mokrý stan, brodil se bahnem a jel v šíleném dešti a chladu, zatímco mě předjíždějící nákladáky koupaly v bahnivé vodě z kaluží na krajnici. Všiml jsem si navíc, že zadní kolo, které zatím přišlo o dvanáct špic, už není kolo, ale elipsa, a tak se místo jízdy spíš jenom krcám.

Na půl cesty do Bursy, v osmdesátitisícovém Karacabey, mi, jakkoliv se to zdá neuvěřitelné, rupne i druhý plášť. Jdu kilometr pěšky v ukrutném dešti na benzinku a splasklé kolo pod vším tím nákladem žalostně úpí. Skrz obrovský nános bahna nejsem ani schopný kolo rozmontovat a opravit, takže ho umývám vapkou, přijde ale Turek, který je přesvědčený o tom, že mu to jde líp, vezme mi trysku, kolo párkrát opláchně (a ty nejdůležitější části jako kazeta a náboj vynechá) a pak si jde za zbývající čas mého žetonu oplachovat svůj nákladák. Když protestuju a chci trysku zpátky, vyleze jeho stovcetikilový parťák a strašidelným pohledem mě přesvědčuje, že moje kolo je už opravdu čisté.

Nechávám kolo na benzince a starší pan se nabídne, že mě sveze do města, abych mohl koupit náhradní plášť. Hledám *bisiklet market*, ale nic takového prý ve městě není, objíždíme opravny skútrů a motorek a už je tma, když konečně něco najdeme – mají tam jeden jediný 28" plášť:

„Káč lira?“, ptám se.

Majitel napíše cifru na papír a já civím chvíli na číslo padesát a potom na plášť, který vypadá, že ho propíchně i starý chleba (pomín-li, že je lehce zažloutlý a ležel tam nejspíš už delší dobu). Snažím se mu vysvětlit, že jedu do Číny a že tohle pneu nedojede ani do Ankary:

„Ben...“, ukazuju na sebe a rukama dělám, jakože šlapu, „...China“.

„Yok, yok, nou Čina,“ šermuje přede mnou s pneumatikou. „Mejd in Turkaey!“ řekne tím nejpyšnějším tónem, jakého je schopný.

Dívám se na pneumatiku nanejvýš skeptickým pohledem a po dlouhém, předlouhém uvažování nabídnu: „On lira,... maximum...“ (10)

„Yirmi béš, minimum!“ (25)

Znovu si vezmu do ruky pneumatiku, dívám se na ni, tváním se znechuceně a kroutím hlavou: „Yok güzel³...“, přičemž se pomalu sunu k východu.

„On béš, on béš!“ (15) volá za mnou prodavač, a když mi vrací drobné z dvacky, mumlá něco o chlebu pro svoje děti.

39

ZPÁTKY NA BENZINCE se pak snažím dát kolo do kupy, ale je mi strašná zima, mám mokro v botách, mrznou mi palce a myslím jenom na teplá kamna, takže mi to vůbec nejde. Duše je jak řešeto a když po páté záplatě pořád někde uchází, je mi to už všechno jedno, zapaluju si poslední cigaretu, našťavaně hážu ten gumový cedník mezi odpadky a jenom hledím na tu zkázu. Zkoušel jsem vycentrovat kolo, ale ráfek už je zdeformovaný do elipsy, a tak se jen modlím, abych sehnal nový – jestli vůbec zvládnou s tímhle někam dojet. Nový plášť si navíc nechce sednout a při jeho obouvání si do krve rozedřu rozmočené, upachtěné, studené ruce. Kontakt v Burse se na mě vykašlal (a stejně je to dalších sedmdesát kilometrů, které bych ve svírající zimě temné noci neměl šanci ujet), takže se musím svalit někam do příkopu, s čímž jsem nepočítal. Vytahuju ten mokrý, zabahněný hadr, který byl ještě ráno mým stanem, vydatně prší a stavění trvá příšerně dlouho.

Ani postavený stan ale nepřináší moc útěchy – sice na mě už neprší, ze stěn ale crčí voda, všude na podlaze je bahno a vevnitř to páchne jak

³ Není dobrá.

vypuštěný rybník. Zapínám vaříč a znechuceně si vysvlékám všechny ty mokré, bahnem, deštěm a potem nasáklé hadry. Smutně hledím na svoje sedřené, špinavé ruce, které už sám nepoznávám. Radši bych jedl ze země než těmahle rukama! Navíc došlo koření a výsledek tomu odpovídá. Jím jen proto, že vím, že bych měl.

Spánek si s končícím dnem rychle podává dveře a je stejně na hovno jako celý řetězec posledních událostí. Pořád se budím, je mi zima, ale nemám, co bych si oblékl, protože všechny věci jsou mokré a zablácené a už jsem je orotoval třikrát. Snažím se si zatopit, ale při tlakování benzinových par mi prokluzuje pumpa, až už nemá vůbec žádnou kompresi, vaříč nejde zapálit a já vím, že jsem skončil.

Jsem naprosto zoufalý, malá černá tečka mého já se propadá hlouběji a hlouběji do nitra vesmíru v mé vlastní soukromé černočerné díře, vidím svoje nicotné tělo strádat na tom obrovském povrchu planety Země kdesi uprostřed Anatólie.

Naráz vidím, jak je Čína zkurveně daleko, ta palčivá skutečnost mi mlátí glóbusem o hlavu, je mi smutno, zima, nepohodlně a mám kacírské myšlenky o tom, že tohle je na mě už moc a že to možná nezvládnou a budu se muset vrátit.

40

KDYŽ SE CELÝ ROZLÁMANÝ PROBUDÍM, vím jenom, že musím jet dál. Že tohle je možná ten očištěc, skrz který si musím projít, že tohle je ta katalýza mojí bytosti a že bych se nikam neposunul, kdybych se vzdal tak jednoduše...

Ale mě se tak moc nechce! Desátý den bez sprchy – znovu obléct roztrhané propocené podvlíkačky, znovu vklouznout do mokrých studených bot... Ale pak slyším kroky, někdo obchází stan a já cítím, jak si prohlíží moje kolo, náraz jsem úplně vzhůru, беру do ruky mačetu, dělám pár

rádoby náhodných zvuků a pak čekám, až se kroky vzdálí. Na kole, dokud alespoň trochu jede, je to pořád lepší než pěšky, a tak rychle balím a razím do Bursy. Tam si chci nechat kolo opravit, ale nakonec jsem tam až ve čtyři odpoledne, takže ji jenom profrčím. Je to velké, dvoumilionové město, ležící na úpatí mohutné, široce rozkročené hory Uludağ, která mi dává poprvé pohlédnout do tváře nadcházející skutečné turecké výzvě: sněhu a strmým skalám.

Přemýšlím, jestli to není škoda, že jsem se do města nepodíval, ale koneckonců nejezu kvůli památkám a nakonec, města se poznají a poměříjí spíš jejich předměstími (která jsem projel do sytosti).

V centru všech velkých měst na světě jsou velké, honosné budovy ze skla a oceli, ale předměstí, tam teprve poznáš, že Bursa už je v Asii – ten chaos, odpadky, haldy na sebe naskládaných polorozpadlých domů, různě stlučené příbytky, jámy na silnici a kolem ní, bezprizorní psi, bezprizorní kočky, bláto, šedí, špína, prádlo mezi stromy, lidi na silnici, lidi na dálnici, na podivných přibližovadlech, na motorkách ve třech, čtyřech...

A tam někde na předměstí taky spím. Ráno, když balím stan (a načapá mě u toho majitel sadu, ve kterém jsem si ustlal), mě napadne, že to, co dělám, už pro mě vlastně ani není „něco jiného“ – cokoliv, co člověk dělá, se dřív nebo později stane obětí automatizace a je jedno, jak výstřední (nebo naprosto normální) to je, je jedno, jestli jsi bankéř na Wall Street nebo filmová hvězda nebo špinavý tulák jako já – všichni nakonec skončíme v rakvích svých stereotypních rituálů.

Tak proč se nakonec hýbat a zkoušet se změnit, vrhat se po hlavě proti zdi nových začátků, když je to všechno jedno, všechno je nicota a z kolejí nelze vyjet? Nebo snad můžeme tékat mezi vším tím úžasným a zajímavým napořád, tancovat svůj Brownův pohyb a uskočit vždycky předtím, než si uvědomíme, jak hluboko jsme zabředli ve svých nudných životech? Kde jsi, osvětlení? Potřebuju tě!

41

ŠLAPU SKRZ DALŠÍ DEŠTIVÝ DEN, kilometr za kilometrem, a ačkoliv je všechno pořád stejně mokré a studené jako už tolik dní v řadě, všiml jsem si, že jsem si k tomu nepohodlí stihl vypěstovat podivně silnou míru apatie. Ten konstantní nečas je mi už úplně fuk. Jen by to už opravdu chtělo čisté věci.

42

(NOVÁ NADĚJE – naolejoval jsem pumpu vaříče a... pumpuju!)

43

NOC PŘIŠLA RYCHLE A NEČEKANĚ BRZO. Tak rychle, že jsem se ani nestihl utábořit. Slunce se bázlivě schovalo za leporelo hor, z lesů stoupala pára a projížděl jsem liduprázdnou krajinou, kde se kolem silnice střídaly jen malé opuštěné mešity a ještě opuštěnější polorozpadlé chatrče a domy. Už bylo opravdu pozdě a chtěl jsem jít spát, jenomže když jsem si už skoro vybral místo, vyběhli na mě tři nejzuřivější psi, jaké jsem měl dosud tu čest potkat. Tomu nejvytrvalejšímu jsem naměřil sedmatřicet kilometrů v hodině, v kteréžto rychlosti mě pronásledoval dobrých čtyři sta metrů. Takže mě ta představa spaní v horách opustila a já jedu dál, jedu tmou, jedu po prázdné, temné silnici do Bozüyüku, do města, které jsem nikdy neviděl, a přece mám zvláštní nutkavý pocit, že tam dnes večer prostě musím být, že tam musím dojet, ať se děje cokoliv, protože... je to prostě jenom pocit.

V Bozüyüku mě ale čekají jen rozmočené plácky u silnice, a tak spím na kopci za shopping centrem. Při stavění stanu celodenní déšť zákonitě zesiluje, leje jak z konve, ale čím víc se snažím stavění stanu zrychlit, tím

víc mi to nejde, sukují se mi šňůry a tyčky se vzpouzejí, stan vlaje ve větru a pak se převrátí, všechno je mokré, stan mokne i zevnitř, nadávám jak špaček, ale pak už jsem vevnitř, pustím si vařič, je teplo, k večeři jsou delikátní těstoviny s čerstvou zeleninou a sýrem... a Fruko! – to všechno jsem dostal dnes na benzince, jejíž majitel mě viděl šlapat kopce v dešti a pozval mě na čaj. A už je líp, hlavně díky spásné myšlence, co mi dneska šplouchala v hlavě: zítra pojedu do Eskişehiru, naskočím na bus, večer jsem v Ankaře a tam se dám do kupy, jak jsem si to celou cestu plánoval. A ráno si koupím dobrý, křupavý čerstvý chleba.

44

JENŽE NOC PŘINESLA SNĚHOVOU VÁNICI. Budím se každé dvě hodiny a zapaluju vařič. Shořela celá jedna nádržka. Ve čtyři ráno už je všude kolem deset čísel sněhu a stan pomalu mizí pod podobně tlustou vrstvou toho bílého svinstva. Ve čtyři ráno rtuť teploměru klesá k mínus jedenácti a spát už nejde – mohl bych taky umrznout. Kouřím, abych zabil čas do rána, kterého se obávám: půjde sbalit stan? Půjde vůbec dojet těch padesát kilometrů do Eskişehiru?

A tak vařič až do svítání jede naplno a já si čtu a pokuřuju (a spálím druhou nádržku benzínu, je to za tuhle noc už přes půl litru). Při plnění jsem taky něco málo vylil na podlahu a teď se ve stanu nedá dýchat, ale sakra, je to lepší než ta vražedná zima – natahuju třetí ponožky a přemýšlím, jestli jejich smrad vydrží věčnost a příští generace budou v muzeích stále cítit, jak ukrutně to tady všude páchne. Zatím to vypadá, že je to možné.

Ale jak tak topím, úplně zapomenu, že se to sněhu nahoře moc nelíbí, stan je naráz dvakrát menší. Tyčky se prohnuly a plátno na mě padá, mačká mě jako Pepek námořník svůj špenátový elixír. Všude je naráz voda, jak se vnitřek přilepil na tropiko a přestal těsnit – a tak musím rychle balit a jet. Hrozně se mi na to ztuhlé, zamrzlé kolo nechce.

Jet ale opravdu nejde – je taková zima, že mi přes noc zamrzl řetěz, přehazovačka, přesmykač i brzdy, takže jsem nyní hrdým vlastníkem přetížené koloběžky. Než sbalím stan, už zase necítím prsty na nohou, a tak jdu jen k nejbližší benzince, kde rozmrzám a při kávě se mi podaří domluvit se s řidičem kamionu, aby mě naložil a svezl na autobusové nádraží v Eskişehiru, protože nastal čas pokorně sklopit hlavu a přiznat si, že tady jsem skončil. Takhle jet prostě nejde, takže i když to šíleně bolelo a bude trvat dlouho, než si těch padesát lir za autobus do Ankary odpustím, musím přiznat, že jsem narazil na svoje limity.

V Ankaře teď plánuju nějakou dobu zůstat a rozmyslet se, co dál. Zima přituhuje a dál na východ už teď teploty klesají pod mínus dvacet. Mám tudíž jen dvě možnosti – počkat v Turecku do jara, nebo naskočit na vlak do Íránu a doufat, že tam počasí bude přívětivější...

45

PŘEJU SI BÝT JAKO NICOTA, jako kámen, jako skála, které je všechno jedno, která nemá mokré ponožky a chmurné myšlenky, smutné vzpomínky a zlomené srdce – prostě jen prochází Vším, co je, má trpělivost počkat, ví, že sníh jednou roztaje a bláto oschne a rozpadne se, nebojuje, nemá potřebu plýtvat slovy – stojí, pozoruje a mlčí, možná moudřejší, než my všichni...

100 dní a 100 nocí

46

UŽ TO SNAD I VYPADALO, že po třech týdnech konečně z Ankary (jakkoliv pohodlná byla) vypadnu, ale ve středu se po cestě na nádraží od zadního kola začaly ozývat teskné ječivé vzlyky a když jsem prozkoumal jejich původ, zjistil jsem, že nikam nejedu. Praskl mi zadní nosič a vzhledem k tomu, že Turecko je dost možná poslední země před Čínou, kde se mi podaří něco takového jako nosič koupit, musel jsem se smířit s dalším týdnem čekání.

To bohužel znamená, že moje choroba se zhoršuje. Z toho, co jsem upozoroval, jsem, jak se zdá, odsouzen věčně šlapat napříč světem, jelikož jakmile se zastavím, do dvou týdnů znovu v křečích hledím na záchod plný krve. Vízum už je ale v pase, já jsem plně odhodlaný se nevzdat – od Teheránu dál si dát do těla tak moc, že moje smutná krev už nebude mít odvahu se ani ukázat.

DALŠÍ OSPALÝ DEN Z VĚČNOSTI LEDNOVÉ ANKARY se bezhlesně utopil v šarlatovém oparu roztřeseného, zesláblého zimního Slunce před otupělými zraky tisíců lhostejných minaretů, pyšně přehlížejících hrůzy nastávající noci plné psích hoven a rozbitých lahví. A ruku v ruce s tím dnem klesajícím do hlubin mé paměti sestupuju z výšin zamrzlých, kluzkých hradeb ankarské pevnosti, dobrých padesát metrů vysokého srázu, do rumišťe starých čoudících domů, jejichž smutné vetché dřevěné zdi se kdysi shlížely v lesklých vlasech Mustafy Kemala – jeden špatný krok a tvůj pád do prázdna tě seznámí se Stvořitelem. Být tenhle hrad v Evropě, vybíralo by se tu vstupné, zabavovaly fotoaparáty a ty staré, majestátní, tvrdohlavě zpupné červenošedé kameny by nebyly vidět přes záplavu bezpečnostních zábradlí, pravidel, východoasijských turistů a informačních tabulí, které mají za to, že se o svoje křehké tělo neumíš postarat sám. Tady, tady máš svobodu fotit si, co chceš, a vylézt, kam jen v tom silném větru a mrazu dokážeš, svobodu uklouznout a pohlédnout smrti do očí a na nic se nevymlouvat.

Je tu jen malá umouněná serafínská holčička s neviditelnými andělskými křídly a smutnýma očima, která se k tobě po cestě nahoru připojí a povídá o utrpení těchhle zdí, aby nakonec mohla natáhnout svoji promrzlou špinavou ručku a dostala pár lir do rulety s oválem zamrzlé Luny. Připojí se potom k dalším zbědovaným skřítkům tohoto místa, viděl jsem asi deset dětí, nejstaršímu mohlo být tak šestnáct, tahají dřevo z polorozpadlých domů pod pevností, pak zalezou do děr v hradbách, rozdělají oheň a tiše a odevzdaně hledí do toho plamene naděje, který jako ledoborec proráží tmu k ránu. K ránu, které je ve své nahotě snad ještě smutnější než večer, zanechávajíc po sobě sazemi zčernalé zdi jako nesčetné epitafy těch tragických lednových nocí.

A už je tu tma, prohání se ve svém temném plášti břechkou špinavých ulic a bulvárů, kličkuje mezi smradlavými, modrobíle pruhovanými,

rachotícími minibusy a troubícími nedočkávkami taxíky; pouliční prodavači hulákají ve světlech křižovatek, snažíce se prodat poslední kusy ztvrdlých studených *simitů*, pod balkóny na pěších zónách si miliony šátků omotaní bezdomovci roztahují svoje umouněné kartony a opuštěné matky tisknou k prsům malé roztřesené uzlíčky, z nichž občas vykoukne malá ponožka nebo se zableskne doufající zvědavé oko, které ještě nepoznalo utrpení světa.

Naráz se před tebou rozevře křižovatka Kızılay, zářící, reklamami ověšené tepající srdce města se svými stovkami autobusů a miliony neonů, McDonaldy, Burger Kingy a kebabárnami. Sleduju to šílené představení z terasy na Atatürkově bulváru – tu hru elektromagnetických vln a rozmazaných červených světél za zvuku klaksonového blues – šest pater pod mnou, ještě niž než široký všeobjímající asfalt, je bláznivé mraveniště s dvěma linkami metra, zoufalství temných uliček je tu zapomenuto v zářilých vlasů, vysokých podpatků a módních butiků, až na tu temnou vzpomínku, až na ten ostrý kontrast vlastně teď můžu být v Miláně, Praze nebo v Berlíně (nejpravděpodobněji v Berlíně): naleštěné turnikety a čipové karty, svítící bankomaty, velké televize a nové Mercedesy... ale právě proto je Ankara Ankarou, pro ty své dvě tváře, pro svoji podobu moderního evropského byznysmena, který je ale bos a potácí se na těch svých bosých nohou ve stokách periferií, mezi kýčovitými červenými blikajícími poutači inzerujícími cokoliv od ceny benzínu přes holičství až po tužkové baterky.

Vystoupím z metra v Emeku, na předposlední stanici linky Ankary. K domu, kde teď bydlím, je to kousek, jen do kopce. Měl jsem opravdu velké štěstí na hostitele – Ömer, snědý, krátce ostříhaný Kurd, původem z Istanbulu, mě tu nechává bydlet mnohem déle, než bylo původně v plánu, a nejen to: nemusím se starat ani o jídlo, které se vždycky, když přijde z nemocnice (je začínající doktor), jako zázrakem objeví v lednici. Abych se nějak revanšoval, aspoň uklízím a vařím – jsou to hodiny, poněvadž Ömer neuznává jídla, jak říká, bez proteinů, a tak na večeri ve dvou většinou

spořádáme dvě kila kuřecího a snídani míchám z patnácti vajec. Jsme ovšem živi nejenom jídlem – vedeme dlouhé diskuze o světě a o Bohu, k mému překvapení jsem to nakonec já, kdo se snaží JEHO existenci obhájit – Ömer vždycky důsledně zastavuje u hranice racionality a jsem to já, kdo chce jít dál. Samozřejmě, že věřím vznešeným vědám a fyzikálním zákonům, ale nejsou snad na světě věci, které ještě pořád pochopit neumíme? Lidská mysl prostě potřebuje odpovědi a já se snažím vysvětlit, že je lepší mít se o něco opřít, než se zastavit nad propastí neznáma a čekat, až ji nějaký nový objev přemostí.

Věda nás dovedla k Velkému třesku, ale kde se vzal ten? A i kdybychom na to přišli, narazíme na další zdánlivě nepřekonatelné překážky kauzality, jež kvůli našemu příčinně-následkovému vnímání času tvoří nekonečný řetězec, který bez nějakého všeobjímajícího principu nemáme šanci přetrhnout. A tak věřím – ne v Boha, to je jen slovo, nenesu kříž utrpení a na cestu mi nesvítí obrácený půlměsíc – věřím v nekonečnou nevysvětlitelnost božsky vyvážených konstant předurčenosti vesmíru. A protože všechny atomy mého romantického srdce jednou vytryskly z nitra mé pradávné šťastné hvězdy, věřím v sebe a sílu svých myšlenek.

V osm večer ve sprše slyším větrací šachtou poslední *Allahu akbar* a během těch pěti minut muezzinova teskného zpěvu přemýšlím o hlubokých kořenech náboženství zelené barvy, prorostlých celým Blízkým východem. Islám se nedá srovnávat s křesťanstvím, alespoň ne tak, jak se o to dnes v Evropě všichni snaží, blábolíce cosi o křesťanské Evropě a jejich tradicích. Nic z toho v nás není tak hluboko, jak hluboko mají Alláha ve svých srdcích ti, které jsem viděl při pátečních modlitbách v mešitě Kocatepe. Ve světě, kde se nemusíme starat o přežití a všeho je dostatek, není po Bohu-Spasiteli poptávka, tady se ale setkávám s tím, že lidé opravdu VĚŘÍ, nic jiného jim často ani nezbyvá: je to něco, o čem se kněžím v jejich prázdných kostelech ani nesní – k prasknutí narvaná mešita a na jejich skvostných nebeských kobercích stovky lidí, pokorně se dotýkajících svých ušních lalůček, recitujících modlitby ve víře, že jejich život může

opravdu být lepší. Ne, ani teď nejsem obhájcem církví a organizovaného náboženství, ale vidět tisíce lidí klečet na ulicích a v mešitách za mystického pátečního odpoledne je něco, co si všichni ti bačkoroví xenofobové nedokážou představit – naráz je ti všechno jasné, víš že každé srovnání tady kulhá a že pro všechny ty zoufalé lidi, kteří přemýšlejí o svých životech v přítomnosti zatuchlých tureckých záchodů, předtím než ulehnou s manželkami, které nemilují, je Alláh důležitý jako další člen rodiny, je neoddělitelnou součástí jejich života a nadějí, že pokud ne tady, alespoň potom, na druhé straně, může být všechno lepší. Ve světle nedávných událostí se tedy nemůžu nepozastavit nad slepotou těch, kteří mávají transparentem svobody slova a posvěcují tím vpravdě hanebné a vulgární urážky čistého přesvědčení lidí, pro které je urážka jejich Boha či Proroka něčím podobným jako nehorázná urážka jejich matky či sestry.

48

S DNEŠNÍM SVÍTÁNÍM, kdy Julie spatřila východ Slunce a Romeo nešťastně vypil svou lahvičku, jsem přes koleno přelomil krásných kulatých sto dní a sto nocí na cestě. Po mapě jsem se teď moc neposouval, zato v hlavě mi buší a práská ohňostroj plný pestrobarevných myšlenek a krásných slov, nezkrocených ideálů a živelné energie, který jsem se snažil celý měsíc usilovně ovládnout a psát, psát, jako by to mělo být to poslední, co na světě udělám, moje definitivní, vyčerpávající zповěď, to těžiště, ten základní, pevně zatlučený kolík, od kterého se budou odvíjet miliony slov a pomlček na cestě k tomu nebeskému geniálnímu románu, který tam snad na mě někde čeká, abych se mohl stát osamělým spisovatelem v tajuplné boudě na břehu moře s velkou zásobou vína, cigaretovým kouřem a zbledlým škrábáním pera. Přesně tímhle klišé jsem se krmil, když jsem v mrazivých nocích křičel do tmy pravdy o světě. V hlavě jsem už ale opravdu procestoval hodný kus cesty – zestárl jsem snad o pět let a moje vnitřnosti zase otevírá

jako šašek na pružině ta touha po terapii: říct všechno, co má být řečeno, jako po pěti pivech s bezvadným kámošem v oblíbeném začouzeném pajzlu.

Vidím, jak se žlutý Měsíc potápí a Země se kutálí, pořád znovu, každou noc se ptám nebes: „Proč?“ Pořád ještě se mi nedostalo uspokojivé odpovědi – a tak píšu a žiju každým dnem, směřuju k východnímu okraji vesmíru, až tam, kam poznání ani Bůh ani utrpení nemocných lásek už nedosahují, píšu a tvořím si svoje vlastní útulné Univerzum, ve kterém jsem hrdinou Východní noci, tragickým romantickým zarostlým básníkem, zoceleným zimou a horkem, blátem a deštěm, zrnky pouštního písku a drsnými štíty hor, uháním v oslnivé ohnivé brázdě, již cejchuju zemi. Hledám anděla s ženskými křídly, svoji růži, svůj temný smaragd, sameťová stehna jen pro mě, ale sám sebe občas přistihnu na dně nicoty horší než nejbzdálenější představa – moje duše je rozervaná vzpomínáním na snové a nemožné – tak hořce chutná ten sladký svět! – ale snad ani nemá cenu se zneklidňovat, odhrnovat závěsy a nakukovat do životů ztracených lásek, přesvědčuju se, že jsem všechno, co potřebuju – setkání jin a jang v lednové Ankaře.

A pak mám takovou jasnozřivou všespásnou myšlenku, která mě obejmě a zařadí zpátky mezi všechny ostatní světem bloudící duše: nejsem to jen já, kdo hledá, jsme celá nicotná generace, generace s rychlou, plochou muzikou, která nic neříká, protože není proti čemu bojovat, v labyrintu možností a iluzorní svobody se všemi lákadly, ze kterých si nemůžeme vybrat; jsme generace Nicoty, která vyrostla v blahobytu zlatých naleštěných záchodků, zapomněli jsme bojovat, jen zuřivě máváme prázdnými transparenty s velkohubými hesly, píšeme plytké statusy abychom něco znamenali ve světě desetiminutových epoch a instantního sexu, nemáme skutečné cíle, jen vágní obraz dekadence a spoustu času a potřebu a sny udělat něco velikého a být všichni „úspěšní“ a známí a lehkovážní, hladit a hýčkat si svůj egoismus, ale proboha jen ne se postavit k utrpení světa a potu člověka čelem, jen ne tvořit skutečnost – tu ať za nás udělá někdo jiný, prý méně úspěšný.